

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ЕФЕКТИВНЕ МІЖНАРОДНЕ ПАРТНЕРСТВО ДЛЯ ІНВЕСТИЦІЙ: ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ

Проекти міжнародної технічної допомоги – знахідка для українських міст, що прагнуть енергетичної незалежності, але не мають достатнього фінансового ресурсу. Втілення таких проектів дає не лише поштовх до змін, а й демонструє громаді й іншим містам їхні широкі можливості в розвитку інфраструктури навіть у нестабільних економічних умовах. Пропонуємо до вашої уваги огляд проектів міжнародної технічної допомоги, що були втілені в м. Хмельницькому.

Проект USAID «Фонд кредитування муніципального розвитку» (1998–1999)

Це один із перших проектів в Україні, націлений на покращення кредитоспроможності міст в сфері отримання інфраструктурних запозичень. На загальнодержавному рівні робота полягала у створенні Фонду кредитування муніципального розвитку в тісній співпраці зі Світовим банком та Міжміністерським комітетом муніципального кредитування. Фонд почав діяти у 2003 році під керівництвом Міністерства фінансів України як неприбуткова установа, чия діяльність фінансувалась за рахунок коштів Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР), а також коштів донорів, благодійних організацій тощо.

Діяльність фонду передбачала надання довгострокових ресурсів органам місцевого самоврядування для розбудови та реконструкції місцевої інфраструктури та технічної допомоги в управлінні місцевими фінансами.

У рамках цього проекту компанією RTI International надано технічну допомогу двом українським містам: Хмельницькому та Івано-Франківську. Для реалізації проекту в м. Хмельницькому створили дорадчий комітет із представників міської влади, депутатського корпусу, водоканалу, теплоенерго, промислових підприємств, бізнесу, наукових кіл, громадських організацій тощо. Спеціалісти проекту у співпраці із членами дорадчого комітету м. Хмельницького розробили бізнес-плани розвитку міських комунальних підприємств (водоканалу та теплоенерго) з низкою інвестиційних пропозицій для фінансування. За проектом також здійснювався незалежний аналіз даних щодо місцевих доходів і витрат.

У рамках проекту розроблений практичний посібник для використання українськими містами під час аналізу власної кредитоспроможності та підготовки міських планів розвитку й кредитних заявок з метою отримання позик для інфраструктурних проектів.

Проект USAID «Програма модернізації муніципального водопостачання в Україні» (1999-2002)

Проект USAID «Програма модернізації муніципального водопостачання в Україні» спрямований на вдосконалення методів планування капітальних інвестицій та прийняття важливих рішень із технічних, фінансових та управлінських питань у сфері міського водопостачання в Україні.

Основна частина програми полягала в роботі з двома групами міст по чотири у кожній. Кожна з груп протягом 12-15 місяців працювала над розробкою «Стратегічного плану заходів для

Проект USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні»

вул. Льва Толстого 9А, 1-ий поверх

Київ 01004, Україна

Тел.: (044) 596.596.0, факс: (044) 596.596.1

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

системи водопостачання». У кожному місті ця діяльність координувалася дорадчим комітетом у складі представників міської влади, водоканалу, великих користувачів і зацікавлених представників громадськості.

До першої групи міст увійшли Житомир, Кам'янець-Подільський, Тернопіль та Хмельницький.

Робота зі створення Стратегічного плану розвитку водоканалу як частини Стратегічного плану розвитку міста проводилася у трьох напрямках. Вони містили збір та аналіз технічних даних, фінансове планування і залучення громадськості. Кожне з міст-учасників отримало спеціальне обладнання на суму близько \$ 20 тис., що складалося, в основному, з приладів для проведення та оброблення вимірювань характеристик систем водопостачання, таких як витрата і тиск води та енергоспоживання. Технічний персонал водоканалів пройшов спеціальне навчання для проведення цих вимірювань та використання отриманих результатів. Кожен водоканал-учасник програми зробив свій внесок у програму, працюючи над демонстраційним проектом підвищення рівня надання послуг водопостачання та водовідведення. Демонстраційні проекти спиралися на підвищення енергоефективності насосних станцій, зниження видатків на електроенергію за допомогою зміщення її споживання на нічні години та зменшення водоспоживання методом ремонту сантехнічних приладів. Перевага надавалася проектам, які при невеликій вартості мали значний енергоощадний та економічний ефект, могли бути швидко впроваджені власними силами, а інформація про їхні результати була б корисна іншим водоканалам України. Демонстраційні проекти Хмельницького, зокрема, передбачали впровадження триставкового тарифу на спожиту електроенергію.

У співпраці з викладачами загальноосвітніх шкіл розроблено шкільний курс із 25 уроків на тему виховання майбутнього споживача послуг із водопостачання. У школах Хмельницького пройшли відкриті уроки для підвищення рівня знань майбутніх споживачів щодо водопостачання та водозбереження.

За підсумками роботи у проекті Хмельницький отримав «Стратегічний план заходів для системи водопостачання» – документ, який визначив цілі та пріоритети, вартість покращень, необхідний рівень капіталовкладень, технічні потреби та фінансові можливості, заходи з покращення організаційної структури водоканалу. План став документом для представників міської влади та керівництва водоканалу і результатом відкритого процесу прийняття владних рішень для покращення водопостачання. На основі стратегічного плану розроблено бізнес-план з визначенням пріоритетів у плані інвестицій та джерел фінансування.

Значна увага приділялась роботі з громадськістю. У Хмельницькому проводились дослідження громадської думки щодо якості послуг водоканалу методом фокусних груп, інформаційна кампанія щодо ключових питань водопостачання та раціонального використання води. Стратегічний план заходів для системи водопостачання м. Хмельницького був підтриманий на громадських слуханнях.

Проект USAID «Реформування тарифів та реструктуризація комунальних підприємств в Україні» (2000-2003 роки)

У рамках проекту USAID «Реформування тарифів та реструктуризація комунальних підприємств в Україні» спеціалісти профільних підрозділів міської ради, комунальники, представники наукових кіл та громадськості підготували Стратегічні плани дій для міських комунальних підприємств «Хмельницькводоканал» та «Хмельницьктеплокомуненерго». Це програма підвищення ефективності роботи і розвитку, якою підприємства керувалися протягом 5 наступних років. Стратегічний план містив чотири складові: (1) заходи зі скорочення ресурсів; (2) поліпшення фінансового управління; (3) вдосконалення організаційного розвитку; (4) залучення громадськості. Важливим компонентом Стратегічного плану був план капітальних інвестицій. Для кожного з його проектів складено стислий опис суті проекту з даними про його вартість та очікувані заощадження, результатами фінансово-економічного аналізу, інформацією про вплив на навколишнє середовище і попереднім графіком впровадження.

Проект USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні»
вул. Льва Толстого 9А, 1-ий поверх
Київ 01004, Україна
Тел.: (044) 596.596.0, факс: (044) 596.596.1

USAID

ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Використання новітніх технологій та технічних рішень при реалізації проектів дозволило забезпечити: підвищення ефективності виробництва; зменшення втрат у мережах; регулювання процесу виробництва та розподілу води та тепла; оптимізацію системи тепло- та водопостачання; зменшення витрат електроенергії при виробництві та транспортуванні ресурсів; підвищення ефективності обладнання тощо.

Стратегічним планом розвитку також передбачалося проведення заходів у сферах адміністративного управління, кадрового забезпечення, автоматизації та управління майном підприємств, експлуатації та технічного обслуговування, залучення громадськості, які дозволили підприємствам перейти на якісно новий рівень господарсько-фінансової діяльності, покращити якість послуг та налагодити партнерські стосунки зі споживачами.

Результатами реалізації проекту в місті стали:

- впровадження принципово нового порядку формування тарифів на послуги водо- і тепlopостачання з урахуванням планування капітальних інвестицій;
- проведення 13 тематичних форумів, громадських слухань, 18 фокусних груп та опитування близько 1000 мешканців міста для визначення оцінки споживачами рівня якості надання комунальних послуг;
- встановлення комп'ютерного обладнання, сучасних програмних засобів та створення інформаційної мережі на комунальних підприємствах, оптимізація бухгалтерського обліку;
- підвищення рівня оплати комунальних послуг населенням з 66...71% від суми нарахувань у 2000 році до 87...92% у жовтні 2002 року;
- реалізація пілотного проекту МКП «Хмельницькводоканал» – заміна азбестоцементних труб системою трубчастих пневматичних аераторів на діючих очисних спорудах та пілотного проекту МКП «Хмельницьктеплокомуненерго» – упровадження електроприводів змінної швидкості на котельні ЗМР-1,3,4, що дозволило вивільнити кошти до подальшого запровадження енергоефективних заходів за принципом «револьверного механізму».

Проект USAID «Реформа міського теплозабезпечення в Україні» (2009-2013 роки)

Загальний бюджет проекту для 35 міст-партнерів становив \$18,5 млн.

27 травня 2011 року, після перемоги у конкурсному відборі, Хмельницький увійшов до переліку міст-партнерів проекту USAID «Реформа міського теплозабезпечення в Україні». У рамках Проекту був створений Муніципальний енергетичний план міста (МЕП) на 2012-2016 роки. МЕП – це комплексна програма модернізації житлово-комунальної галузі міста, яка передбачає зниження споживання електричної енергії у бюджетному секторі на 16% та природного газу на тепlopостачальних підприємствах міста на 16% до 2016 року (порівняно з показниками 2010 року). Загалом були розроблені 56 інвестиційних програм загальною вартістю 122,3 млн грн (на 2012 рік), 27 програм – для безпосередньої реалізації на міських тепlopостачальних підприємствах МКП «Хмельницьктеплокомуненерго» та КП «Південно-західні тепломережі». Заходи реалізовували із залученням цільових кредитів Північної екологічної фінансової корпорації (NEFCO) та грантових коштів Східноєвропейського партнерства з питань енергоефективності та екології (E5P) зі співфінансуванням з бюджету розвитку міста. Очікувана щорічна економія визначена на рівні 64,8 млн грн.

Для чотирьох освітніх закладів міста в рамках реалізації проекту були проведені навчальні програми з енергоефективності: НВК №4, гімназія №1 ім. В. Крasiцького та ліцей №17 взяли участь у програмі «Енергоефективні школи», а Хмельницький національний університет долучився до участі у програмі «Енергоефективні студентські містечка». Участь у програмах була спрямована на зміну звичок ресурсоспоживання та формування енергоощадної поведінки серед підростаючого покоління. Подальші опитування учнів та їхніх батьків довели успішність проекту.

Проект USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні»

вул. Льва Толстого 9А, 1-ий поверх

Київ 01004, Україна

Тел.: (044) 596.596.0, факс: (044) 596.596.1

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Загалом, за чотири роки своєї діяльності в Україні Проект USAID допоміг містам залучити 175 млн. доларів державних і приватних коштів для проектів у галузі енергоефективності, у тому числі фінансування від міжнародних фінансових організацій, державного та муніципальних бюджетів, комерційних банків та приватних партнерів. В результаті спільних проектів збережено 295 млн м³ природного газу та знижено викидів парникових газів на 534 тис. тонн.

Проект USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні» (2014 – 2017 рік)

Загальний бюджет проекту для 17 пілотних міст протягом 4 років – \$13,5 млн

Від лютого 2015 року м. Хмельницький стало одним з пілотних міст проекту USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні» (Проект USAID). В рамках проекту 15 липня 2015 року за рішенням міської ради місто приєдналося до Європейської ініціативи «Угода мерів», яка ставить завдання скоротити викиди CO₂ на 20% до 2020 року. З метою виконання взятих містом зобов'язань розроблений План дій зі сталого енергетичного розвитку (ПДСЕР) м. Хмельницького на 2015-2025 рр., який офіційно оприлюднений 7 жовтня 2015 року. Цим планом передбачене комплексне реформування та реалізація інвестиційних програм у галузях тепло- та водопостачання міста, зовнішнього освітлення та комунального й приватного транспорту, енергоефективності громадських та житлових будівель, озеленення міста та впровадження демонстраційних проектів з використанням альтернативних джерел енергії.

Крім Плану дій зі сталого енергетичного розвитку, Проект USAID надав допомогу в розробці Каталогу інвестиційних проектів ПДСЕР та Інвестиційної стратегії ПДСЕР м. Хмельницького. Інвестиційна стратегія містить понад 60 проектних пропозицій на загальну суму майже 3 млрд грн. З них найбільшу частку у фінансуванні становлять: бюджет міста (близько 28%), кредити міжнародних фінансових організацій (24%), запозичення міста (21%) та приватні інвестиції, у тому числі кошти мешканців міста (близько 21 %), а також власні кошти комунальних підприємств (6%).

Очікується, що реалізація Інвестиційної стратегії сприятиме скороченню викидів CO₂ щонайменше на 240 тис. т/рік або 25,92% базового рівня (2010 рік). Економія природного газу до 2025 р. становитиме майже 368 млн м³, а електроенергії близько 360 тис. МВт·год.

До 2025 року сумарний акумульований економічний ефект від упровадження ПДСЕР перевищить 1,6 млрд грн. З них економія коштів мешканців на оплату комунальних послуг становитиме понад 343 млн грн.

Хмельницький одним із перших серед українських міст почав співпрацювати з проектами міжнародної технічної допомоги в різних сферах. Сьогодні така кооперація триває. А отже, якщо до роботи міської влади ще активніше долучатимуться небайдужі та свідомі хмельничани, зміни на краще не змусять на себе довго чекати, і жителі ще більше пишатимуться своїм рідним містом: екологічно чистим, енергетично самостійним, по європейські комфортним.